

AĞIR İŞTE ÇALIŞANA ERKEN EMEKLİLİK-FİİLİ HİZMET SÜRESİ ZAMMI

Av. Erdoğan KAYA - www.gurselavukatlik.com

Çalışma yaşamında bazı işler gerek işin ağırlığı gerekse de işçinin sağlığı ve yaşayışı üzerindeki bir takım olumsuz etkileri nedeniyle işçilerin erken yıpranmasına sebep olabilmektedir. İşte bu nedenle Kanun koyucu bu tip işlerde çalışanlara bir takım koşul ve şartlara bağlı olarak ek prim günü verilmesi ve bu çalışmalarını karşılığında emeklilik yaşından indirim sağlanması konusunda düzenleme getirmiştir.

Fiili hizmet süresi zammını; 5510 sayılı Kanununun 40 ıncı maddesinde belirtilen işlerde geçen çalışma sürelerine ek olarak verilen sigortalılık süreleri olarak tanımlayabiliriz. Bu çalışma süreleri karşılığında Kanunda da belirtildiği üzere emeklilik yaş haddinden de indirim söz konusu olabilmektedir.

“FİİİLİ HİZMET SÜRESİ ZAMMI” başlıklı yazımızda; hangi sigorta kollarına tabi olanların fiili hizmet süresi zammından faydalanabileceği, kapsamda kaç faaliyet kolunun olduğu, fiili hizmet süresi zammından yararlanabilmek için fiilen çalışma ve işe ait risklere maruz kalma şartının aranıp aranmadığı konusuna değinilmiş olup bu konularda merak edilen hususlara ilişkin ilgili yazımıza bakılabilir.

FİİLİ HİZMET SÜRESİ ZAMMI KAPSAMINDA GEÇEN ÇALIŞMALARA KARŞILIK KAÇ GÜNLÜK EK SÜRE VERİLİR?

Fiili hizmet süresi zammı doğrultusunda, 5510 s. Kanununun 40 ıncı maddesinde sayılan işlerde çalışan kişilere, her çalıştıkları 360 güne karşılık iş koluna göre 60,90 ve 180 güne kadar ek süre verilmesi söz konusu olmaktadır.

360 günden eksik sürelerle ait fiili hizmet süresi zammı, 360 gün için eklenen fiili hizmet süresi ile orantılı olarak belirlenir.

KISA VADELİ SİGORTA KOLLARINA TABİ ÇALIŞANLAR DA BU SÜRELERDEN YARARLANIR MI?

Kısa vadeli sigorta kollarına tabi çalışanlar ve sosyal güvenlik destek primine tabi çalışanlar fiili hizmet süresi zammı uygulamasından yararlandırılmaz. **Fiili hizmet süresi zammı kapsamına tabi işyerlerinde ve işlerde malûllük, yaşlılık ve ölüm sigorta kollarına(uzun vadeli sigorta kolları) tabi çalışanlar fiili hizmet süresi zammı uygulamasından yararlandırılır**(“Fiili Hizmet Süresi Zammı Uygulamasının Usul Ve Esasları Hakkında Yönetmelik” md. 5).

İLGİLİ ÇALIŞMALARDA GEÇEN SÜRELERE GÖRE HESAPLANAN FİİLİ HİZMET SÜRESİ ZAMMININ TAMAMI PRİM GÜN SAYISINA EKLENİR Mİ?

Maalesef tamamı eklenmez. Burada bir takım sınırlandırmalar yapılmıştır. **Hesaplanan fiili hizmet süresi zammı, 5510 sayılı Yasanın 40 ıncı maddesinde yer alan tablonun (13)(Türk Silâhlı Kuvvetlerinde) ve (14)(Emniyet ve polis mesleğinde, Milli İstihbarat Teşkilâtında) numaralı sırasında yer alan sigortalılar için sekiz, diğer sigortalılar için beş yılı geçmemek üzere uzun vadeli sigorta kolları uygulamasında prim ödeme gün sayısına eklenir.** Ancak maddedeki tablonun 10 numaralı sırasında yer alan maden işlerinde çalışanlar hakkında bu süre sınırlandırması uygulanmaz(5510 s. Yasa md. 40).

İLGİLİ ÇALIŞMA SÜRELERİ NEDENİYLE EMEKLİLİK YAŞINDA DA BİR İNDİRİM SÖZ KONUSU OLUR MU?

Bu sürelerin, üç yılı geçmemek üzere; (18) numaralı sırasında bulunanlar(milletvekilleri ve dışarıdan atanan bakanlar) için tamamı diğerleri için yarısı emeklilik yaş hadlerinden indirilir. Ancak maddedeki tablonun 10 numaralı sırasında yer alan maden işlerinde çalışanlar hakkında bu süre sınırlandırması uygulanmaz(5510 s. Yasa md. 40). Yani;

- a) (10) numaralı sırasında yer alanlar(maden işlerinde çalışanlar) için hiçbir sınırlama olmaksızın fiili hizmet süresi zammının tamamı,
- b) (18) numaralı sırasında yer alanlar(milletvekilleri ve dışarıdan atanan bakanlar) için 3 yılı geçmemek üzere fiili hizmet süresi zammının tamamı,
- c) Diğer sıralarda yer alan sigortalılar için ise yine 3 yılı geçmemek üzere fiili hizmet süresi zammının yarısı emeklilik yaş hadlerinden indirilir(Yönetmelik md. 9).

Fiili hizmet süresi zammının emeklilik yaş hadlerinden indirilmesinde,

- a) (10) uncu sırasında yer alanlar(maden işlerinde çalışanlar) için en az 1800,
- b) (18) inci sırada yer alanlar(milletvekilleri ve dışarıdan atanan bakanlar) hariç olmak üzere diğer sıralardakiler için en az 3600 gün çalışılmış olması gerekir. Malûllük ve ölüm hallerinde emeklilik yaş haddinden indirim uygulanmaz.

Şu hususu belirtmek gerekir ki, emeklilik yaş indiriminden faydalanmak için ilgili işyerlerinde 5 yıl ya da 10 yıl gibi süreler çalışılmış olması şartının aranması kanaatimizce Anayasaya ve Adalet ilkelerine aykırıdır(Av. E. Gürsel/Av. E. Kışlalı/Av. E. Kaya, Son Değişiklikler ve Açıklamalarla Sosyal Sigortalar ve Genel Sağlık Sigortası Kanunu,2. Bası, Ankara 2015,syf. 169). Çünkü ilgili işlerin ağırlığı Kanunda kabul edilmiş olup, 5 ya da 10 yıl çalışma süresi olmasa da çalışan üzerinde yıpratıcı etkisini ortaya çıkaracaktır. Burada yaş indiriminden yararlanmak için asgari bir süre getirilecekse 1 yıllık asgari çalışma şartının aranması ya da asgari sürenin hiç aranmaması da söz konusu olabilir. Ki bakıldığında tabloda 18 inci sırada yer alanlarda(milletvekilleri ve dışarıdan atanan bakanlar) böyle bir asgari çalışma süresi sınırı aranmamıştır.